

Mehmed Kırkinci (1928 – 2016)

Hoca ve talebe...

Günlük hayatta çok kullanılan kelimeler bunlar. Hoca, “efendi, muallim, muteber büyük zat” gibi manalar ihtiva eder. Talebe ise, “talep eden, öğrenmek isteyen, öğrenci, şakirt” manalarına gelir. (...)

Dinî bir tabir olan hoca sıfatı; o vasfı taşıyanlara saygı, hürmet telkin etmesi, söyleyişinin kolay olması ve zihinlerde makbul manalar husule getirmesi hasebiyle, kullanma sahası bütün hayatı içine alacak kadar genişlediği hâlde, talebe sıfatı belli bir zamana münhasır kalır.

Devlet nazarında olmasa bile millet içinde ve cemiyet nezdinde itibar gören bu teamül, Nurcular arasında pek makes bulmaz. Hatta onların, hocalıktan ziyade talebeliğe itibar ettikleri söylenebilir. (...)

Nur hareketi mensupları, hizmette belli bir merhale kat eden kişileri ya kardeş veya ağabey diye vasıflandırırılar ya da daha önceki sıfatları, makamları, mevkileri, unvanları veya vasıflarıyla anarlar.

Hocalık da onlardan biridir. Cemaat içinde hocalık vasfıyla iştihar edenler, kendilerine ağabey, kardeş, ihvan, şakird

denilmesini isteseler de, ekseriyetle isimlerinin veya soy isimlerinin sonuna getirilen “hoca” sıfatı ile birlikte anılırlar.

Meselâ, Kırkinci Hoca gibi

Mehmed Kırkinci, 1928 yılında Erzurum’un Güllüce Köyü’nde dünyaya geldi. Hocalık yapan dedesinin ve ilme meftun bir insan olan babasının yanı sıra, âlimlerin rağbet gördüğü bir muhitte büyüdüğü için küçük yaştan itibaren okumaya meyletti.

Köyde koyun ticareti yapan babası Celâleddin Efendi, çocuklarının şehirdeki büyük hocalardan ders alarak kendilerini yetiştirmelerini sağlamak maksadıyla celepliği bıraktı. Erzurum’a taşınarak bir dükkân açtı.

Mehmed, şehirdeki ilk dersini evlerinin yakınında bulunan İhmal Camii İmamı Mehmed Efendi’den aldı. Onun vaazlarına gidip sohbetlerini dinledikçe, içindeki ilim öğrenme hevesi hareketlendi.

İmamın oğlu sayesinde, münzevî bir hayat yaşayan Rauf Efendi’yi tanıdı. O da Mehmed’i ilim öğrenmeye teşvik edince, babasının sık sık adından söz ettiği Mustafa Efendi’nin yanına gitti. O İstanbul’da olduğu için kardeşi Hüsnü Efendiden hüsn-ü hat dersleri aldı. Onunla birlikte şehrin büyük camilerindeki vaazlara gitti, bazı hocaları ziyaret etti.

Mustafa Efendi 1941 yılında İstanbul’dan dönünce, Mehmed babası ile birlikte onun evine gitti ve ders almak istediğini söyledi. Hocası talebini kabul etti. Ondan ilk olarak, “ilmi ancak Allah için öğrenmesi gerektiği” dersini aldı.

Çocukluğundan beri adını duyduğu Bediüzzaman hakkındaki ilk tatminkâr bilgiyi de yine o verdi.

Ülkesinde Kur’ân öğrenmenin, ezan okumanın yasak olmasına tahammül edemeyen Mustafa Efendi memleketi terk edince, rahle-i tedrisine girdiği Hacı Faruk Efendi de ona, sık sık hayran olduğu Bediüzzaman Said Nursî’yi anlattı.

Daha sonra aklî, naklî ilimleri öğrenmek maksadıyla derslerine devam ettiği Solakzade Sadık Efendi ve Nadir Efendi de her vesile ile ona Bediüzzaman’dan bahsedince, onun eserlerini okuyup şehirdeki talebeleri ile tanışmaya karar verdi.

İlk olarak hocasından aldığı Münâzarât’ı, ardından Âyetü’l-Kübra’yı, Haşır Risalesi’ni, Tabiat Risalesi’ni ve başka bazı eserleri okudu. Risalelerin, bir sefer okunup kenara konacak cinsten kitaplar olmadığını anlayınca, her bahsi tekrar tekrar okuyup mütalâa etti.

Bu arada Mehmed Şercil, Zeki Çiğdem gibi Nur Talebeleri ile tanıştı. Onlarla birlikte Murat Paşa Camii’nin medresesini terzi dükkânı olarak kiraladılar ve haftanın muayyen günlerinde yapılan derslerin dışında, yatsı namazlarından sonra da orada risale okumaya başladılar.

Mehmed, herkesin ihtiyacı olduğu bu hakikatlere insanların hâhişle sahip çıkmasını beklerken, muhatap olduğu kişilerin çoğunun fazla ilgi göstermemesine şaşırды ve Said Nursî’ye bu hâlden şikâyet eden mektuplar yazdı.

Ondan, “Bir şehirde bir tek Nur Talebesi olsa ve parmakla gösterilse, o şehir benimdir. Siz her mesele için bana mektup yazmayın. Bir mesele zuhur ettiğinde bir araya gelin, müşavere edin ve kararınızı hemen uygulayın” gibi ifadelerin yer aldığı bir cevap gelince, bu tavsiyeye uydu ve mesele çıktıkça arkadaşları ile meşveret etti. (...)

Nurların hızla intişar etmesi Mehmed Kırkinci’nin ruh dünyasını da hareketlendirdi. İlk fırsatta Said Nursî’yi ziyaret etmek istedi. Onun yanına gitmeden önce bütün eserlerini okuyup yaşadığı yerleri gördüğü takdirde, onu daha iyi tanıyacağını düşündü ve 1952 yılında Van’a gitti. (...)

1956 yılının Haziran ayında bir talebesini de yanına alarak Bayburt, Gümüşhane üzerinden Trabzon’a geldi. Oradan Samsun’a geçerek askerlik yapan Mustafa Sungur’u ziyaret etti. Onunla bir süre görüştü ve adres alıp Ankara’ya hareket etti.

Ankara’da, Risale-i Nur’ların neşri ile meşgul olan üniversite talebelerinin yanında kaldı. Onların samimiyetlerinden, gayretlerinden ve fedakârlıklarından çok etkilendi. Atıf’ın, Üstada vermesini söylediği formaları aldı ve Isparta’ya gitti.

İsparta'ya varınca Rüştü Çakın'ın dükkânını buldu ve geliş maksadını anlattı. Rüştü onu, polislerin takibine ve tacizine maruz kalmaması için kendisini üç beş adım geriden takip etmesini söyleyerek Said Nursî'nin evine götürdü.

Mehmed Kırkıncı, orada Tahirî ile ve Zübeyir'le tanıştı. Gelişini, "Mavera-i ufuktan gönlümün semasına bir bedr-i münir doğdu" diyerek tasvir ettiği Bediüzzaman'ı görünce elini öptü, duasını aldı, ikramına mazhar oldu. (...)

Bu seyahat ve ziyaretler Mehmed Kırkıncı'yı şevke getirmeye yetti. Her akşam şehirde veya çevrede bir derse giderek pek çok insanla muhatap oldu. Ahalinin âlimlere gösterdiği hürmetten istifade ile bölgeyi hizmet mahalli hâline getirdi.

Erzurum'un merkezî camilerinde yıllarca cemaate vaaz etmesinin de tesiriyle, okumaktan çok izaha dayanan kendine has bir ders tarzı geliştirdi. Derslerde, bir talebesine risalelerden okuttuğu bahisler üzerinde uzun açıklamalarda bulundu. (...)

Risale-i Nur'ların serbestçe neşredilmesi hususunda tesirinin olduğunu düşündüğü başbakan Menderes'e, içişleri bakanına ve meclis başkanına "ismi mahfuz on bin Erzurumlu" adına tebrik ve teşekkür telgrafları çekti.

Erzurum'da, bazı haklı mülâhazalarla karşı çıktığı üniversitenin açılması üzerine, dershanelerin yanı sıra büyük yurtlar yaptırarak yüzlerce talebenin barınmasını sağladı. İstidatlı gençleri akademik kariyer yapmaya teşvik ederek dinî, ilmî, edebî ve içtimaî sahalarda pek çok akademisyenin yetişmesine vesile oldu.

1960 yılı Ramazanı'nda, camiye vaaz vermeye giderken Bediüzzaman Said Nursî'nin vefat ettiğini öğrenince çok üzüldü. Şehirdeki Nurcularla birlikte bir minibüs tutarak Urfa'ya gitti ve cenaze merasimine iştirak etti.

Erzurum'a dönünce Nur Talebeleri adına günlerce taziye kabul etti. Şehirdeki bazı hocaların, cemaatleriyle birlikte dört yüzden fazla hatim indirip Üstadın ruhuna bağışlamalarını, onun halka mâl oluşunun neticesi olarak gördü.

27 Mayıs'ta yapılan askerî darbenin ilk günlerinde, şehirdeki diğer Nurcularla birlikte onun da evi arandı. Herhangi bir sebep söylenmeden cezaevine hapsedildi. Oradan da Sivas Hapishanesi'ne götürüldü.

Memleketin değişik yerlerinden getirilen mahallinde temayüz etmiş Nur Talebeleri ve Demokrat Partinin ileri gelenleri de orada toplandığı için, Sivas Kampında da hizmetlerine devam ederek pek çok mahkûmun Risaleleri tanımlarını sağladı.

Tevkif edildikten iki üç ay sonra çıkarıldığı mahkemede, askerî hâkimin Said Nursî ile Şeyh Said'i karıştırarak Bediüzzaman'ı isyancı gibi göstermeye çalışması üzerine söz isteyerek gerçekleri anlattı. Onu sükûnetle dinleyen hâkim memnuniyetini izhar etti ve serbest bıraktı.

Nur hizmetlerini aynı hızla sürdürmek isteyen Kırkıncı Hoca, yapılan baskıların insanları korkutması ve daha önce derslere gelenlerin bile çekingen hareket etmesi yüzünden beklediği ilgiyi bulamadı. O günlerde cemaati şevke getirmek için yurt gezisine çıkan Mustafa Sungur, Erzurum'da bir süre kalınca hizmet yeniden hareketlendi.

İhtilâl valisinin emriyle Murat Paşa Medresesi yıktırıldığından bir süre evlerde ders yaptılar. Cemaat odalara sığmayınca kiralık bir yer tutmak istedilerse de onların Nurcu olduğunu öğrenen ev sahipleri, ihtilâlcilerin hışmından korktukları için evlerini vermediler.

Bunun üzerine Süleyman Efendi'nin teşvik ve yardımı ile bir ev almaya karar verdiler. Karanlık Kümbet'in yanındaki evi aldılar. Kümbeti de tamir ve tanzim ederek şehrin hizmet merkezi hâline getirdiler.

Artık yerleri belli olduğundan emniyet mensupları tarafından her gün takip edildiler, sık sık karakola götürülüp nezarete atıldılar, zecrî tedbirlere maruz bırakıldılar, sorguya çekildiler, ama yılmadılar. Hizmetlerine kararlılıkla devam ettiler.

Kümbet'teki mutat ve evlerdeki gezici dersleri tanzim ettikten sonra, bazı arkadaşları ile birlikte çevre il ve ilçelere giden Hoca, o mahallin ileri gelenlerini ziyaret ederek Said Nursî'yi ve Risale-i Nur'ları anlattı, dersler yapıp sordukları sorulara mukni cevaplar verdi.

Kırkınıc Hoca, bir ara Eskişehir'e giderek Zübeyir Gündüzalp'le görüştü. Bediüzzaman'ın vefatından sonra Nur hizmeti içinde meydana gelen temayülleri gözden geçirdi ve Zübeyir'le birlikte hareket etmeye karar verdi. Onun talebi üzerine Mehmed Feyzi Efendi ve Hüsrev Efendi ile görüşmeye gitti. Hüsrev Efendi'nin senasına mazhar oldu ise de onu cemaatle müşterek çalışmaya ikna edemedi.

Zübeyir'in ihtiyaç hasıl oldukça İstanbul'da topladığı meşveret heyetine, bölgesini temsilen o da katıldı. Taşımış olduğu hocalık sıfatının da tesiri ile bilhassa fetvayı mucip meselelerde fikirleri soruldu, sözü dinlendi.

1973 yılında, kardeşi Musa Bey'in evinde kalabalık bir cemaate Risale okurken, yapılan baskında götürölüp nezarete atılan altmış dokuz Nurcunun içinde o da vardı. Mahkemede on iki kişi ile birlikte tevkif edildi ve dört ay kadar hapis yattı.

Nurcuların altmışlı, yetmişli yıllarda verdikleri siyasî, içtimaî kararlarda, desteklenecek veya karşı çıkılacak partilerin seçiminde, darbelere ihtilâllere karşı ortaya koydukları kararlı tavırlarda, İttihad ve Yeni Asya gazetelerinin çıkarılmasında hep onun da reyi vardı.

1979 yılında İstanbul'da yapılan Türk Bayrağı'na Saygı Mitingine katıldı. Bayrak Mitingi'nin Erzurum'da da yapılmasına öncülük etti. Tereddüt içinde olan Demirel'in aynı maksatla Kars'a gitmesine yardımcı oldu.

Seksenli yılların başlarında, kardeşi Musa Beyle birlikte Erzurum'a dışarıdan gelen beş altı kişi tarafından takip ve taciz edildikleri için çok sıkıntılı günler yaşadılar. (...)

Kırkınıc Hoca (...) Hikmet Pırıltıları, Dârü'l-Harb, Kader Nedir, Alevilik Nedir, Bediüzzaman'ı Nasıl Tanıdım, Cihad Sahasında Bediüzzaman, Hayatım ve Hatıralarım gibi eserler yazdı.

Zaman zaman bazı talebeleri ile birlikte uzun seyahatlere çıkmasına rağmen, daimî ikamet yeri olarak yaşadığı şehirden hiç ayrılmadığından, o cemaat bir bakıma Erzurum'u merkez ittihaz etti.

Mehmed Kırkınıc Hoca, Risale-i Nur hizmetlerine son nefesine kadar devam etti. Allah rahmet eylesin. Mekânı Cennet olsun. (Nur Talebeleri: Güneşin Renkleri, Yeni Asya Neşriyat, Mart-2015, s. 390-398)